

ประโยค ป.ธ. ๓
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบ วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๗

๑. อักษรพวกไหน ชื่อ นิสสัย ฯ พวกไหน ชื่อนิสสิต ฯ เพราะเหตุไร จึงเรียกชื่ออย่างนั้น ฯ
๒. ในสระสนธิ วิการ แบ่งเป็นกี่อย่าง ฯ อะไรบ้าง ฯ ยโทยก จัดเข้าในอย่างไหน ฯ เกวลญจสุสัท เป็นสนธิอะไร ฯ ตัดและต่ออย่างไร ฯ
๓. จงตอบคำถามต่อไปนี้
 - ก. เพราะเหตุไร คุณนาม จึงเป็นได้ทั้ง ๓ ลิงค์ ฯ
 - ข. ในอดีตลึงค์ มีการันต์อะไรบ้าง ฯ
 - ค. ภควนโต เป็นวิภัติอะไรได้บ้าง ฯ
 - ฌ. เอต คัพท์ เป็นสัพพนามชนิดไหน ฯ
 - ง. อุปสัค มีวิธีใช้อย่างไร ฯ
๔. ในอาชยาด อ อาคม และ อิ อาคม ใช้ประกอบกับกิริยาได้ทั่วไป หรือ มีจำกัดอย่างไร ฯ อวมณฺเณถ ในคำว่า "มววมณฺเณถ ปาปสฺส" ประกอบด้วยเครื่องปรุงอะไรบ้าง ฯ
๕. ในสาธนะทั้ง ๗ นั้น สาธนะไหนเป็นได้ทั้งรูป ฯ อะไรบ้าง ฯ รโชนฺณ (วตฺถ) ฌมฺชิวฺ ลงปัจจัยอะไร ฯ เป็นรูปและสาธนะอะไร ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ
๖. สมมติว่าโดยกิจ มีเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ แต่ละอย่างต่างกันอย่างไร ฯ มรณฺภยภิตฺ (ปุริโส) อเปตวิญญาโณ (กาโย) เป็นสมาสอะไรบ้าง จงตั้งวิเคราะห์มาตามลำดับ ฯ
๗. ปุรณตฺทิตฺ มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ปณฺณรสี, พาลฺย, โสภินิ (ปชา) ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตฺทิตฺไหน ฯ จงตั้งวิเคราะห์มาดู ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

เฉลย ประโยค ป.ธ. ๓ ปัญหา บาลีไวยากรณ์

๑. อักษร ๘ ตัว ตั้งแต่ อ จนถึง โ อี ชื่อสระออกเสียงได้ตามลำพังตนเองและทำพยัญชนะให้ออกเสียงได้ ชื่อว่านิสสัย เพราะเป็นที่อาศัยของพยัญชนะ ฯ

อักษรที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด ชื่อว่า พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความให้ปรากฏ ชื่อว่า นิสลิต เพราะต้องอาศัยสระ จึงออกเสียงได้ ฯ

๒. ในสระสนธิ วิการ แบ่งเป็น ๒ อย่าง ฯ คือ วิการในเมืองตน ๑ วิการ ในเมืองปลาย ๑ ยโกทกจัดเป็นวิการในเมืองปลาย ฯ

เกวลญจสุสาห์ เป็นอาเทศนิคคหิตสนธิ และโลปสระสนธิ ตัดเป็น เกวล - จ - อสุส - อห์ ระหว่าง เกวล - จ เมื่อมีพยัญชนะอยู่หลัง นิคคหิตอยู่หน้า แล่งนิคคหิตเป็นพยัญชนะสุดวรรคได้ทั้ง ๕ ตามสมควร ในที่นี้ แล่งนิคคหิตเป็น ญ ต่อเป็น เกวลญจ

ระหว่าง เกวลญจ - อสุส ถ้าสระทั้ง ๒ มีพยัญชนะคั่นในระหว่างลปสระเบื้องต้น คือ อ ในที่สุดแห่งศัพท์ เกวลญจ เสีย ต่อเป็น เกวลญจสุส

ระหว่าง เกวลญจสุส - อห์ ถ้าสระทั้ง ๒ เป็นรัสสะมีรูปเสมอกัน คือเป็น อ หรือ อิ หรือ อุ ทั้ง ๒ ตัว เมื่อลปแล้วต้องทำสระที่ไม่ได้ลปด้วยที่มะสนธิต่อเป็น เกวลญจสุสาห์

๓. ได้ตอบคำถาม ต่อไปนี้ คือ

ก. เพราะคุณนามเป็นนามที่แสดงลักษณะของนามนาม สำหรับหมายให้รู้ว่านามนามนั้น ดีหรือชั่ว เป็นต้น เมื่อนามนามเป็นได้ ๓ ลิงค์ คุณนามที่แสดงลักษณะของนามนามก็ย่อมเป็นได้ ๓ ลิงค์เหมือนกัน

ข. ในอดีตลิงค์มีกัณฑ์ ๕ คือ อา อิ อี อุ อู

ค. ภควนโต เป็นได้ ๓ วิกัตติ คือ ปฐมวิกัตติ ทุตติวิกัตติ และอาลปนวิกัตติ ฝ่ายพหูพจน์

ง. เอต ศัพท์ เป็นนิยมวิเสสนศัพท์นาม

จ. อุปลัก มีวิธีใช้นำหน้านามและกริยาให้วิเศษขึ้น เมื่อนำหน้านาม มีอาการคล้ายคุณศัพท์ เมื่อนำหน้ากริยา มีอาการกริยาวิเสสนะ ฯ

๔. ใช้ประกอบกับกริยาได้ไม่ทั่วไป มีจำกัดดังนี้ คือ

อ อากม ใช้ประกอบกับกิริยา วิภัติหหมวด ทิยตุตนี้ อชฺชตุตนี้ และกาลาติปตุติ

อิ อากม ใช้ประกอบกับกิริยา วิภัติหหมวด อชฺชตุตนี้ ภวิสฺสนฺติ และกาลาติปตุติ ในหมวดธาตุทั้งปวง

อามณฺเณถ ประกอบด้วย อว บทหน้า มน ธาตุ ลง ย ปัจจัย แปลง ย กับที่สุดธาตุ คือ น เป็น ญณ ลง เอถ วิภัติหหมวดสัดตมี สำเร็จรูปเป็น อามณฺเณถ

๕. ในสาธนะทั้ง ๗ กัตตุสาธนะ และอปาทานสาธนะ เป็นกัตตุรูปอย่างเดียวกัน ๑ กัมมสาธนะ กรณสาธนะ สัมปทานสาธนะ และอธิกรณสาธนะ เป็นได้ทั้งกัตตุรูป และกัมมรูป ๑ ส่วนภาวสาธนะ เป็นภาวรูปอย่างเดียวกัน ๑

รโฆทรณฺ (วตถ) ลง ยุ ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า รชฺ ทรตีติ รโฆทรณฺ (วตถ)

หรือเป็นกัตตุรูป กรณสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า รชฺ ทรติ เตนนติ รโฆทรณฺ (วตถ)

ธมฺมชีวี ลง ณี ปัจจัย เป็นกัตตุรูป กัตตุสาธนะลงในอรรถแห่งตัสสึละ

ตั้งวิเคราะห์ว่า ธมฺเมน ชีวติ สึเลนนติ ธมฺมชีวี

หรือสมาสรูป ตัสสึลสาธนะ

ตั้งวิเคราะห์ว่า ธมฺเมน ชีวตุํ สึลมฺมสฺสาติ ธมฺมชีวี

๖. สมาสว่าโดยกิจ มี ๒ อย่าง คือ ลุตตสมาส ๑ อลุตตสมาส ๑ ต่างกันอย่างนี้ คือ ลุตตสมาส ได้แก่ สมาสที่ทำนลบริภัตติของศัพท์หน้าเสียแล้วย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน เช่น กจินฺนสฺส ทุสฺสํ กจินฺนุสฺสํ ผ่าเพื่อกฐิน เป็นต้น อลุตตสมาส ได้แก่ สมาสที่ทำนมิได้ลบริภัตติของศัพท์หน้า คงไว้ตามเดิม เช่น พุเร นิทานํ พุเรนิทานํ วัตถุมินิทานํในที่ไกล เป็นต้น

มรณฺภยภีโต (ปุริโส) เป็นบัญญัติตปปุริสสมาส มีอวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส เป็นภายใน ตั้งวิเคราะห์ตามลำดับดังนี้

อว. บุพ. กัม. วิ. มรณฺ เอว ภยํ มรณฺภยํ

บัญญัติ. ตป. วิ. มรณฺภยสฺมา ภีโต มรณฺภยภีโต (ปุริโส) ๑

อเปตฺวิญญาโณ (กาโย) เป็นบัญญัติมีพหุพพิหีสมาส

ตั้งวิเคราะห์ว่า อเปตํ วิญญาณํ ยสฺมา โส อเปตฺวิญญาโณ (กาโย) ๑

๗. ในปุรณตัทธิต มี ปัจจัย ๕ ตัว คือ ดิย ถ จ ม อี

ปณฺณเรสี ลง อี ปัจจัย ในปุรณัตถิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า ปณฺณรสนุํ ปุรณี ปณฺณเรสี ฯ

พาลยํ ลง ญย ปัจจัย ในภาวตถิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า พาลสฺส ภาโว พาลยํ ฯ

โสภินี (ปชา) ลง อี ปัจจัย ในตทสสัดถิต

ตั้งวิเคราะห์ว่า โสโก อสฺสา อตถิตติ โสภินี (ปชา) (ที่เป็น โสภินี ลง อินี
เครื่องหมายอิตถิลิงค์) ฯ